

Nordland Arbeiderparti

Program 2023 - 2027

Innhold

Nordland for alle.....	2
Klima og miljø – rammen rundt all politikk.....	4
Et seriøst arbeidsliv.....	6
Kunnskap og utdanning.....	8
Frivillighet, kultur og idrett.....	11
Økt verdiskaping.....	13
<i>Industri</i>	13
<i>Havet</i>	15
<i>Romindustri</i>	16
<i>Reiseliv</i>	18
<i>Landbruk</i>	19
<i>Vi trenger arbeidskraft!</i>	20
Samferdsel	21
<i>Kollektivtransport</i>	22
<i>Fylkesveger</i>	23
<i>Bane og fly</i>	23
Helse	25
Nordland i Sápmi/Sábme/Saepmie.....	28
Trygghet i Nordland	30
Internasjonale Nordland og Nordområdene.....	33

Nordland for alle

Aa eg veit meg eit land langt der uppe mot nord,
med ei lysande strand millom høgfjell og fjord.

Der eg gjerne er gjest, der mitt hjarta er fest
med dei finaste, finaste band.

Å eg minnest, eg minnest so vel dette land!

(Elias Blix)

I Nordland bor og lever omtrent 240.000 mennesker. Vi bor i byer og distrikter, på øyer, ved fjellet, på landet og ved fjord. Arbeiderpartiet vil skape et Nordland for alle der hver og en av oss skal ha mulighet til å virkeliggjøre vår drøm om et godt liv der vi lever og bor. Vi vil ha et samfunn med gode offentlige ordninger, små forskjeller og like muligheter for alle, med virkelig likestilling mellom mennesker. Vi tror at vi sammen kan skape bedre tjenester for folk og næringsliv i hele fylket. Vi vil legge stor vekt på det samiske urfolksperspektivet i utviklingen av nordlandssamfunnet.

I Nordland står vi foran historiske muligheter samtidig som vi har store utfordringer å løse, sammen. Den verden som vi er en viktig del av, har behov for en stor omstilling for å redusere de alvorlige klimaendringene vi har opplevd over tid. Vi må arbeide sammen for å nå klimamålene og sikre fremtiden til kommende generasjoner. I Nordland sitter vi på store muligheter for å bidra til det grønne skiftet. Vi skal ha to tanker i hodet samtidig. Vi skal skape arbeidsplasser og ny vekst samtidig som vi kutter utslipp. Vi skal ha gode og miljøvennlige transportløsninger, hvor både busser, ferger og hurtigbåter skal over på null- og lavutslippsløsninger.

Nordland skal være ungdommenes fylke, og våre unge skal kunne se for seg en framtid i Nordland. Derfor skal det legges til rette for barn og unge i fylket vårt, og styrke deres tilknytning til lokalmiljøet. Barn og unge med funksjonsnedsettelse skal ha like muligheter til arbeid og deltakelse. Vi skal ha videregående skoler i hele fylket, med gode tilbud nært der elevene bor. Vårt mål er at alle skal ha mulighet til å fullføre videregående opplæring.

Som for resten av landet har Nordland mange unge som i dag står utenfor opplæring, utdanning eller arbeid. Dette er mennesker med håp, drømmer og behov for å være deltakere i det samfunnet vi alle er en viktig del av. Nordland Arbeiderparti har tatt initiativ til å utarbeide en handlingsplan for å få

mange tilbake i utdanning og jobb, handlingsplan for ung inkludering. Sammen med kommuner og andre samarbeidspartnere vil vi følge dette viktige arbeidet tett.

Vår ungdomsbevegelse, AUF, og fagbevegelsen er våre viktigste samarbeidspartnere, men Arbeiderpartiet søker bredt samarbeid for å nå målene tuftet på vårt verdigrunnlag, frihet, likhet og solidaritet.

Klima og miljø – rammen rundt all politikk

For Arbeiderpartiet er klima og miljø rammen rundt all politikk. Vi vil ha en rettferdig klimapolitikk, som kutter utslipp og samtidig tilrettelegger for nye arbeidsplasser. Vi må både bremse klimaendringene og ha gode planer for klimatilpassing. Begge deler krever økt kompetanse og innsats i kommuner og fylker. Klima- og miljøkrisen er vår tids største utfordring! Menneskelig aktivitet *fører til oppvarming av kloden og overforbruk* fortrenger planter, dyr og menneskers leveområder.

Mulighetene for å løse den enorme utfordringen vi står overfor finner vi blant annet her i Nordland. Ved hjelp av økt produksjon av fornybar energi og teknologiutvikling skal vi sikre en bærekraftig industri og et framtidsretta næringsliv. Vi skal kutte utslipp og skape arbeidsplasser!

Utbygging av nye energikilder skal være bærekraftig og bygges i god sameksistens med andre næringer og berørte parter.

Livsgrunnlaget til dagens og framtidens generasjoner må sikres bedre, ved å ivareta naturressursene på en bærekraftig måte. Vi må bryte med dagens produksjons- og forbruksmønster, og basere økonomisk virksomhet på sirkulær ressursutnyttelse gjennom gjenvinning, ombruk og avfallsreduksjon.

Det er viktig med en miljømessig tilrettelagt infrastruktur med gode transportløsninger. Et av de beste miljøtiltakene er å styrke kollektivtrafikken gjennom å heve kvaliteten og bygge ut tilbudet slik at det blir attraktivt å reise kollektivt, uavhengig av hvor folk bor.

Kommunesektoren har en vesentlig rolle i omstillingen til lavutslippssamfunnet. Kommuner og fylker kan bidra direkte gjennom grønne anskaffelser, transport, vedlikehold av bygg, og indirekte som samfunnsutvikler og planmyndighet. Arbeiderparti-styrte kommuner og fylker vil sette seg mål om å kutte utslipp i tråd med Paris-avtalen.

Arbeiderpartiet vil at barn skal kunne se og oppleve at fremtiden deres har mange muligheter, og vi må legge til rette for optimisme og gode liv.

NORDLAND ARBEIDERPARTI VIL:

- Innføre klimabudsjett og -regnskap med konkrete mål om utslippskutt i tråd med Paris-avtalen
- Arbeide for å øke produksjonen av utslippsfri energi i Nordland
- Utbygging av havvind i Nordland som bidrar til å skape aktivitet på land og til havs
- Jobbe for smart energistyring, klimavennlig byggeplasser og effektiv energibruk i kommunen, f.eks. ved at nye kommunale bygg som hovedregel er plusshus
- Vekte klima- og miljøhensyn mer i offentlig anskaffelser
- Styrke arbeidet for sirkulær økonomi ved å prioritere reparasjon og oppgradering, halvere matsvinn, legge til rette for gjenbruk, restaurering av bygg og utlåns- og låneordninger lokalt
- Tilrettelegge for trygg og grønn mobilitet der veksten i transport tas med kollektiv, sykkel og gange
- Innføre et rimeligere kollektivtilbud til unge og sette ned prisen på ungdomskort til 250 kr
- Null og lavutslippsløsninger for alle våre transportmidler
- Prioritere nullutslippskjøretøy ved å legge bedre til rette for bruk av nullutslippskjøretøy på land og på vann
- Tilrettelegge for lademuligheter
- Jobbe for å redusere unødvendig bruk av plast og hindre at plast blir forsøpling
- Redusere bruken av engangsemballasje i alle fylkeskommunale kantiner og kafeer
- Innføre kildesortering i alle fylkeskommunale bygg
- I samarbeid med Sametinget bidra til at urfolksperspektivet blir en tydeligere del av bærekraftsvurderinger

Et seriøst arbeidsliv

Et grunnleggende mål for Arbeiderpartiet er et arbeidsmarked som tilbyr trygge, hele faste stillinger med vilkår arbeidstakerne kan leve av og med.

Arbeidsplasser preget av høy organisasjonsgrad bidrar til økt likestilling, mindre forskjeller og skaper ordnede forhold for arbeidstakere. En etablert heltidskultur er viktig for samfunnet, også i Nordland.

Vi vil fortsette å ta kampen for den norske arbeidslivsmodellen som hindrer at mennesker blir utnyttet på jobb, bekjempe sosial dumping og sikre at felleskapet ikke unndras inntekter.

I Nordland må vi jobbe hardt framover for å rekruttere og beholde arbeidskraft. Attraktive utdanningsinstitusjoner er viktig for å legge til rette for at ungdom ser for seg en fremtid her.

Læreplassgaranti for yrkesfag er viktig for å sikre arbeidslivets behov for arbeidskraft og ungdommen *fagutdanning*. Vi skal arbeide for at våre lærlinger, lære kandidater og trainees skal sikres et godt møte med et seriøst arbeidsliv.

I Nordland har vi mange som står utenfor arbeidslivet. Utenforskap i arbeidslivet er skadelig for enkeltmennesket og representerer en uutnyttet ressurs for samfunnet. Nordland Arbeiderparti mener denne ressursen må *benyttes* bedre for å sikre behovet for arbeidskraft og inkludering i samfunnet gjennom arbeid. Samarbeid mellom kommunen, NAV, kompetansemiljø og vekstbedrifter som tilbyr tilrettelagte arbeidsplasser er nøkkelen til suksess for dem som står i fare for eller har ramlet ut av arbeidslivet.

For Nordland Arbeiderparti er et seriøst, organisert arbeidsliv nøkkelen til et godt liv med frihet for den enkelte i rammen av fellesskapet.

NORDLAND ARBEIDERPARTI VIL:

- Samarbeide tett med privat og offentlig sektor for å sikre lønns, pensjons og arbeidsvilkår inn i anbudskriteriene
- Jobbe for å styrke trepartssamarbeidet i arbeidslivet
- Ta i bruk hele arbeidskraften som finnes i befolkningen- herunder sørge for at ordninger for tilrettelagt arbeid tilbys i hele fylket

- Jobbe for en heltidskultur i alle deler av arbeidslivet
- Jobbe for en økt andel fagorganiserte i arbeidslivet
- Videreutvikle Norges-modellen for et seriøst arbeidsliv
- Arbeide for at lærlinger, lære kandidater og trainees skal sikres et godt møte med et seriøst arbeidsliv.

Kunnskap og utdanning

Nordland skal være ungdommenes fylke. Dette betyr at vi skal være et attraktivt fylke for unge å vokse opp i, vende tilbake til og se for seg en god framtid i. Ungdommens fylkesting og andre organisasjoner som involverer ungdom er derfor viktige samarbeidspartnere i utviklingen av fremtidens Nordland.

Fellesskolen er en viktig grunnpilar i det norske samfunnet. Her møtes barn og unge med ulik bakgrunn, fra ulike samfunnslag, og lærer hverandre å kjenne. Gjennom fellesskolen sikres alle barn rett til lik utdanning.

Videregående opplæring er avgjørende for at våre ungdommer får et godt grunnlag for videre studier og arbeidsliv. Skolene våre skal være gode læringsarenaer for elevene våre. Det er et mål at flest mulig skal få tilbud om videregående opplæring av god faglig kvalitet nær der de bor. Da er det viktig at våre elever, lærlinger og lære kandidater opplever velferd, trivsel og kvalitet. De skal ha god kunnskap om sine plikter og rettigheter, som bidrar til at alle når målet om å fullføre videregående opplæring.

Nordlands nærings- og arbeidsliv trenger kompetent arbeidskraft. En del av Nordlandsmodellen er å arbeide for at alle som er kvalifisert skal få lære plass. Vårt mål er at alle skal fullføre videregående opplæring. Nordland Arbeiderparti har innført en lære plassgaranti som gir et bedre samspill mellom skole og næringsliv. Lære plassgarantien blir viktig å følge opp i kommende periode. Det er viktig for utviklingen av arbeidslivet og verdiskapingen i Nordland at vi har en god balanse mellom yrkesfag og studieforbereidende fag.

Vi vil legge til rette ulike former for fleksible opplæringsløp tilpasset elevenes, næringslivets og det offentlige behov. *Til rettelegging* for at voksne kan rekvalifisere seg for arbeidslivet, *samt* gi tilbud til flerspråklige vil vi sikre at flere i Nordland kan få en utdanning *og* ta del i arbeidslivet.

I Nordland har vi hatt fokus på- og vil satse videre på å utvikle funksjonelle og tidsriktige skolebygg. Derfor vil vi nå realisere nye skoler i Mosjøen og Narvik, noe som også bidrar til å samlokalisere flere skolebygg. Tidsriktige skolebygg handler også om utstyret i skolen. Her vil vi følge opp utstyrsloftet og også tilby tidsriktige og viktige fag, som e-sport og utdanningsløp innen grønne næringer.

Morgendagens arbeidsliv er avhengig av at flere velger å ta høyere utdanning. Vi vil legge til rette for at Nord universitet og UiT Norges Arktiske universitet, med sine Campuser og studietilbud rundt i fylket skal utvikles. Våre videregående skoler kan utvikles som utdanningssentre, og i samspill med høyere

utdanningsinstitusjoner spille en stor rolle i desentralisert utdanning i fylket.

Utdanningssentrene kan få et særlig ansvar for utdanning der folk bor, basert på lokale kompetansebehov.

Vi skal sikre at elever og lærlinger som er borteboere har trygge og gode boforhold. I samarbeid med vertskommunene vil vi derfor innføre hybelhus der det er egnet.

Våre skoler skal skape trygge lære- og skolemiljø. I samspill med kommunene vil vi styrke arbeidet mot mobbing, styrke elevtjenesten og få flere helsesykepleiere i tillegg til å styrke det psykiske helsearbeidet.

I Norge og i Nordland har vi unge mennesker som står utenfor arbeidslivet. Nordland Arbeiderparti vil styrke innsatsen, sammen med næringslivet, for at flest mulig av disse blir kvalifisert for en plass i arbeidslivet. Strategien og handlingsplanen for ung inkludering blir viktig i dette arbeidet.

Arbeiderpartiet vil legge til rette for desentralisert utdanning i samarbeid med universitetene og kommunene, i tråd med næringslivets og det offentliges behov. Vi skal ta i bruk ny teknologi og digitale læringsplattformer for å sikre et desentralisert tilbud i videregående skole. Fagskolene bidrar med kompetanse som raskt kan tas i bruk i samfunns- og arbeidslivet vårt. Det er et stort behov for personer med fagskoleutdanning, men i dag er det for få personer som tar denne utdanningen. Vi vil etablere flere offentlige fagskoletilbud i Nordland. Voksne som av ulike grunner trenger mer utdanning eller omskolering trenger tilbud nær hjemstedet. Livslang læring for voksne i Nordland er viktig for å tilføre kompetanse til den enkelte i et livsløp. Nettskolen i Nordland er et viktig virkemiddel for å nå denne gruppen.

Nordland Arbeiderparti støtter etablering av Sjunghatten Folkehøgskole. Skolen kan bli landets første barrierefrie og reelt universelt utformede folkehøgskole, *som er viktig for likestilling i adgang til kunnskap*. Vi er også positive til andre satsninger av folkehøgskoler.

NORDLAND ARBEIDERPARTI VIL:

- Bygge videre og hegne om fellesskolen for å gi alle barn en god utdanning og *tilgang til kunnskap* uansett bakgrunn eller økonomi
- Skape et framtidsrettet videregående skoletilbud med høy kvalitet som sikrer oss rett kompetansen i samspill med kommunene og næringslivet i Nordland

- Bidra til et krafttak for skolehelsetjenesten med helsesykepleiere til stede for våre elever
- Utvikle videre og styrke den nasjonale læreplassgarantiordningen, som startet i Nordland
- Fortsette utstyrsloftet i videregående skole og i samarbeid med lokalt næringsliv gi elevene på yrkesfaglige studieretninger tilgang på relevant og oppdatert utstyr og maskiner
- Bygge nye og tidsriktige skolebygg i Mosjøen og Narvik
- Styrke samarbeidet mellom videregående skole, lærebedriftene og opplæringskontorene for å sikre kommende lærlinger de beste forutsetninger for en god læretid
- At lærere som underviser i yrkesfag gis muligheten til hospitering i godkjente lærebedrifter
- Videreutvikle Nordlandsmodellen som styrker laget rundt elevene slik at alle opplever læring og mestring, reduserer mobbing, bygger et godt og sosialt læringsmiljø og legger grunnlag for at flere mestrer og fullfører skoleløpet
- Styrke mobbeombudet i samarbeid med kommunene
- Innføre hybelhusordninger der det er egnet
- Være en pådriver for at borteboerstipendiet og utstyrsstipendiet skal økes, fordi skolegangen skal være gratis for alle
- Etablering av flere offentlige fagskoletilbud
- Flere kvalifiserte lærere i skole og i barnehage
- Legge til rette for læring gjennom hele arbeidslivet
- Prioritere støtten til unge gründere
- Legge til rette for rekvalifisering og opplæring for voksne
- Ta i bruk flere fleksible opplæringsløp og modeller etter elevenes og næringslivets behov
- At desentralisert utdanning i nord skal styrkes, slik at mer utdanning kan tas nær hjemstedet, gjennom etablering av videregående skoler som utdanningscentre
- Tilby samisk som fag på lik linje med andre språk, også til elever uten samisk bakgrunn.
- Tilby kurs om samisk kultur og språk til lærere og barnehagelærere
- Videreutvikle samarbeidet om helsefremmede barnehager og -skoler for å styrke barnas fysiske og psykiske helse
- Tilby internasjonal videregående utdanning i Nordland

Frivillighet, kultur og idrett

Frivilligheten skaper mangfold, den utfordrer og gjør en forskjell i menneskers liv. Det at mennesker engasjerer seg og tar ansvar i nærmiljøet forebygger ensomhet og bygger fellesskap. Frivillighet har en egenverdi nettopp i kraft av at den er basert på menneskers empati, engasjement, initiativ og pågangsmot.

Kultur- og idrettsopplevelser binder sammen mennesker, og gir livene våre innhold. Kultur og idrett er viktig for folkehelse, for å bryte ned barrierer og skape sterke fellesskap.

Kultur og idrett bør være tilgjengelig for alle, uavhengig av hvor i fylket man bor. For barn og ungdom er tilgang til kulturopplevelser og mulighet for deltakelse i idrett, samt å utøve og utvikle seg selv viktig. Videreføring av sceneinstruktørordningen i Nordland, Den kulturelle skolesekken, Den kulturelle spaserstokken og distriktsmusikerordningen er derfor viktig.

Våre institusjoner skal styrkes som kompetansearenaer og er en viktig forutsetning for profesjonell kunst- og kulturproduksjon. Vi skal sørge for at vår kulturarv blir tatt vare på for våre etterkommere og at historien fortelles. Nordland har en unik historisk bygningsmasse *som må tas vare på. Alt dette, i tillegg til* satsing på den nordnorske kulturavtalen, skal sikre at det skal produseres og vises kunst og kultur i verdensklasse i fylket vårt.

Nordland Arbeiderparti er opptatt av at vi har flere kunstnere og kulturarbeidere i fylket. Det er viktig at morgendagens talenter får sjansen til å lykkes i tillegg til at Nordlands tiltrekningskraft internasjonalt styrkes.

I Nordland skal vi skape og få de store opplevelsene sammen. I samarbeid med kommuner vil vi fortsette å bidra til å realisere store nasjonale og internasjonale kulturarrangementer og kulturprosjekter. Bodø 2024, Alpin-VM i Narvik 2029, SKREI temapark i Lofoten og filmen Sulis er gode eksempler. Vi vil arbeide for å få realisert større prosjekter som The Whale på Andøy, Peacepainting-senter i Bindal og Arven, kunnskapssenter for framtidens fornybarsamfunn, i Leirfjord.

Idrett gir livskvalitet og mestring for den enkelte. Å delta i organiserte idrettslag gir fellesskap og opplevelser, og både organisert og egenorganisert idrett gir verdifull fysisk aktivitet. Idrettsopplevelser

er også en viktig bidragsyter for bedre integrering, folkehelse, sosial utjevning og likestilling. Nordland Arbeiderparti vil legge til rette for at det kan utøves både organisert, uorganisert idrett og e-sport i hele fylket. Nordland skal være landets viktigste fylke for utøvelse av friluftsliv.

Perioden med pandemi har rammet frivillighet, kultur og idrett hardt. Det har ikke vært mulig å delta i disse meningsfulle aktivitetene rundt i fylket, og frafallet har vært stort. Det er derfor viktig at *vi* bidrar til at medlemmene kan komme tilbake til disse *meningsfylte* og viktige tilbudene.

NORDLAND ARBEIDERPARTI VIL:

- At barn og ungdom prioriteres i vår kultursatsning
- Samarbeide med frivillige miljøer og organisasjoner om å gi tilbud til unge som ikke har funnet sin plass i det organiserte idretts- og kulturtilbudet
- Styrke idretten og det lokale kulturlivet og bedre tilgangen til fritidsaktiviteter gjennom et tett samarbeid med frivillig sektor
- Satse på våre museer, bibliotek og lokale utlånsordninger.
- Gjøre friluftsliv, idrett og kultur tilgjengelig for personer med funksjonsnedsettelse
- Styrke det samiske kulturarbeidet
- Realisere nye og funksjonelle produksjons- og visningslokaler for Figurteateret i Stamsund
- Stille fylkeskommunens lokaler tilgjengelig til aktiviteter for barn og unge
- Delta sammen med kommuner for å realisere store nasjonale og internasjonale arrangement
- Legge til rette for flere kulturarbeidsplasser

Økt verdiskaping

Industri

Nordland har et variert næringsliv, fra store industriklynger og industriparker til fiskere og bønder.

Denne variasjonen er noe av styrken i fylket. Dette fellesskapet av store og små bedrifter skaper store verdier, eksportinntekter og jobber.

Nordland Arbeiderparti vil gjennom en aktiv næringspolitikk bidra til at næringslivet får utvikle seg.

Europa har som mål om å bli det første klimanøytrale kontinentet innen 2050. Dette kan kun nås gjennom å se på det grønne skiftet som en vekststrategi, og Nordland kan spille en viktig rolle.

Hvis vi ser på det grønne skiftet som en vekststrategi for Nord-Norge gir det enorme muligheter.

Nordland Arbeiderparti har et mål å doble eksporten fra Nordland til 80 milliarder innen 2030.

Bærekraftmålene vil ikke nås med næringsnøytralitet. Nordland skal jobbe for et bærekraftig næringsliv som betyr både økonomisk, sosialt- og økologisk bærekraftig.

Frem mot 2030 kommer verdens voksende befolkning til å trenge mer mat. Med dette vokser også markedet for *sjømat*. En av de viktigste driverne er at fisk, og særlig laks, har et svært lavt CO₂-utslipp sammenlignet med andre animalske proteinkilder.

I Nordland har vi noen fantastiske forutsetninger innen den *kraftforedlende* industrien. Vi står foran nye industrier som vil kunne skape arbeidsplasser, og også helt nye verdikjeder, som innen produksjon av batteri, hydrogen, syntetisk drivstoff, komponenter til solceller og flytende havvind.

Industrien i nord har behov for mer fornybar kraft, og nettkapasiteten må styrkes i fylket vårt. Det er et viktig prinsipp at kraft som skapes i nord skal brukes til å skape arbeidsplasser i nord. Tilgjengelig kapasitet i kraftnettet må prioriteres til næringer med størst samfunnsmessig betydning.

Nordland Arbeiderparti skal være en pådriver for at mineralnæringen skal ha gode rammebetingelser slik at også utviklingen i det grønne skiftet kommer lokalsamfunnene i nord til gode.

Det å skape arbeidsplasser handler også om kunnskapsutvikling, om forskning og om nyskaping knyttet til havets rike ressurser.

Digitalisering og robotisering vil bety at arbeidsplasser vi har i dag forsvinner, mens andre typer arbeidsplasser vil komme til. Vi vil arbeide for at koblingen mellom industrien, teknologimiljøene og utdanningsinstitusjonene våre styrkes. Framtidas arbeidsplasser handler blant annet om alt det vi ikke vet noe om enda. Vi har en stor oppgave i å lede an i kunnskapsutviklingen om hva havet kan gi oss av muligheter i framtiden.

NORDLAND ARBEIDERPARTI VIL:

- Øke eksporten fra Nordland til 80 milliarder innen 2030
- Arbeide for mer kraftproduksjon på land og til havs i nord
- Sammen med næringsliv og kommuner bygge et godt omdømme som tiltrekker seg arbeidskraft fra andre landsdeler og utlandet
- Økt verdiskaping innenfor samiske næringer
- Arbeide for å få utviklet mer fornybar kraft til grønn industri i nord - kraft som skapes i nord skal brukes i nord
- Arbeide for å endre energiloven eller forskrift slik at man kan prioritere søknader ut fra samfunnsmessig betydning
- Arbeide for å bygge ut kapasitet i strømmettet
- Arbeide for å forenkle tiden på konsesjonsprosesser for nettutbygginger
- Statlig samordner for industrietableringene i nord
- Norge må delta i EUs Ipcei Batteri og ta initiativ til en Ipcei innen karbon
- Et eget tilflyttingsprogram til industriarbeidsplassene i nord
- Mer regionale utviklingsmidler til industrifylker som Nordland
- Nye virkemidler for kommuner som opplever positiv omstilling
- At mer av verdiene fra ressurser som *sjømat*, mineraler, olje og gass, vindkraft og vannkraft skaper ringvirkninger og kommer lokalsamfunn i nord til gode
- Arbeide for å få havvind til Nordland

Havet

Fiskeri og sjømatnæringen er bærebjelken i store deler av kyst-Norge og den fremste forutsetningen for bosetting der. Fiskeressursene er fellesskapets eiendom og skal fortsatt være underlagt en bærekraftig forvaltning som stimulerer til rekruttering og lokalt eierskap. Nordland Arbeiderparti vil opprettholde en fiskereid og variert flåte, for å kunne utnytte ressursgrunnlaget både nær kysten og lengre til havs. Sjømatpolitikken må være bærekraftig og gi lønnsomme, helårige arbeidsplasser i fiskerinæringen, både på havet og i landindustrien.

Nordland er et havfylke. Vi vil derfor få på plass interkommunale kystsoneplaner i hele Nordland for å ivareta både nye og tradisjonelle næringer.

Bare 5% av verdens matproduksjon kommer fra havet. I en verden hvor vi blir stadig flere mennesker, og hvor mer mat må produseres og høstes fra havet, har vi det beste utgangspunktet for å være et globalt nav for fiskeri- og sjømatproduksjon fra her vi bor, midt i verdens matfat.

Havbruksnæringen er en svært viktig næring i Nordland og har potensial for å bidra med enda mer verdiskaping, som gir et godt grunnlag for bosetting og lokale ringvirkninger. Det forutsetter et sterkere fokus på bærekraft. Kommunene må sikres stabile og forutsigbare inntekter for tilrettelegging og bruk av areal for oppdrettsnæringen, også når det ikke er vekst. Nok areal er viktig for at havbruksnæringen skal kunne drive bærekraftig.

I Nordland har vi levd av havet til alle tider. Fisken og vinden er fornybare ressurser. Olje og gass er riktig nok ikke fornybare ressurser, men de er viktige, ikke minst i den urolige tiden vi nå er inne i. Olje og gassindustrien har også bidratt til viktig maritim kompetanse som vi kan bygge nye næringer på. For Arbeiderpartiet er sameksistens helt avgjørende både i forhold til næringer på havet og på land.

Nordland Arbeiderparti vil arbeide for at det skal etableres et full skala senter på Fiskebøl for testing, øving og teknologiutvikling for bekjempelse av akutt forurensing.

NORDLAND ARBEIDERPARTI VIL:

- *Arbeide for lønnsomme, helårige arbeidsplasser i fiskerinæringen*
- *Tilrettelegge for at industrien skal utnytte en større andel av råstoffet som kommer fra hvitfisk, leveringspliktige trålkvoter må gjennomgå jevnlige revideringer.*
- *Legge tilrette for en balansert utvikling fra havbruk til havs*
- *At kommunene sikres stabile og forutsigbare inntekter for bruk av areal og for å tilrettelegge for nytt areal for oppdrettsnæringen, også når det ikke er vekst.*
- *Arbeide for å få havvind til Nordland*
- *Skape arenaer og muligheter for fangst av andre marine ressurser enn de som vi har tradisjon for i Nordland*
- *Arbeide for etablering av full skala test- og øvingssenter på Fiskebøl*

Romindustri

Romteknologi er en av verdens raskest voksende sektorer. Romvirksomhet er en viktig bidragsyter til verdiskaping *også* i norsk økonomi, både som en næring i seg selv og som en støttefunksjon for andre næringer.

EU anslår at 10% av den europeiske økonomien drar stor nytte av rombaserte tjenester, og kobler sin romsatsing til det grønne skiftet

Nordland er det fylket i hele Arktis som vil oppleve størst vekst og verdiskaping innen romindustrien det neste tiåret. Bare i tilknytning til oppbyggingen av Andøya Spaceport vil Andøya Space øke antall ansatte med over 100 ansatte. I tillegg kommer alle de private aktørene som nå etablere seg på Andøy. Midt i dette står Andøy, Narvik, Mo i Rana, Tromsø og Svalbard. Romindustrien vil bli noe av det viktigste i utviklingen av nordområdepolitikken frem mot 2030.

I Hurdalsplattformen lanserer regjeringen at de vil støtte opp om denne satsningen. Blant annet gjennom et nasjonalt innovasjonssenter for rombasert virksomhet på Andøya, og gjennom å utnytte næringspotensialet i at Andøya Spaceport. I tillegg til at de vil legge til rette for en komplett norsk industriell verdikjede for rombasert infrastruktur og tjenester for småsatellitter.

NORDLAND ARBEIDERPARTI VIL:

- Maksimere effekten rundt etableringen av Andøya Spaceport
- Bidra til å realisere Newspace North som innovasjonssenter for rombasert virksomhet

Reiseliv

Nordland Arbeiderparti vil et utvikle et reiseliv som verdsettes av innbyggerne, bidrar til utvikling av gode lokalsamfunn, er konkurransedyktig og bidrar til å nå klimamålene. Næringen er Norges tredje største og kjennetegnes av at tilbudene utvikles lokalt til nytte og glede for lokalbefolkning, turister og øvrige tilreisende. Reiselivet bidrar til arbeidsplasser, skatteinntekter og sysselsetting over hele landet og er en av landets viktige eksportnæringer.

Næringen i Nordland må, sammen med det øvrige Norge, utvikles i en miljøvennlig og bærekraftig retning med en målsetting om reduserte klimautslipp i alle ledd av produksjonskjeden og mindre avtrykk i naturen. For å få til dette må vi *fokusere* på kvalitet.

Nordland Arbeiderparti ønsker å gjøre en målrettet innsats for å bidra til et reiseliv med helårs arbeidsplasser. En vellykket satsing på reiselivet kan skape stor vekst, noe som kan skape utfordringer for mindre kommuner og regioner. Høye besøkstall og arbeidet med besøksforvaltning og finansiering blir stadig viktigere. Forholdet mellom tilbud til besøkende og lokalbefolkningens trivsel må balanseres.

NORDLAND ARBEIDERPARTI VIL:

- *Bedre tilrettelegging og å videreutvikle fellesgodefinansieringen i Nordland ved å gi kommuner/regioner muligheten til å innføre besøksbidrag, med prøveprosjekt i Lofoten*
- *Støtte etableringer av flere bedrifter innen opplevelsesproduksjon, herunder lokalmat og reiseliv og at eksisterende tilbydere videreutvikler sine opplevelsesprodukter*
- *Ha utvikling på bedriftsnivå slik at vi sikrer en bærekraftig omstilling av bedriftene. Både lokalsamfunn, miljø og økonomi må ivaretas*
 - *Fremme reiselivet som en bærekraftig eksportnæring.*
 - *Helårstursime og tiltak som fører til økt oppholdstid ved å bruke bl.a. bedriftsintern opplæring (BIO) med mål om å utvide sesongen og slik legge til rette for flere helårsarbeidsplasser i næringen*
 - *Videreutvikle kompetanse og tiltak for ansvarlig markedsføring. Kunnskap må brukes for å tiltrekke seg ønskede gjester i bærekraftige volumer gjennom hele året*
 - *Nettverk, partnerskap og møteplasser på tvers av næringer for å utvikle nye tilbud og bidra til*

sesongutvikling.

- Støtte opp rundt tiltak som fører til økt oppholdstid for besøkende i Nordland, da særlig gjester med lavt klimaavtrykk og som gir høy sosiokulturell, miljømessig og økonomisk verdiskaping i lokalsamfunnene
- Bedre samordning og samhandling i forvaltningen, siden ansvaret for reiseliv ligger på mange ulike forvaltningsnivåer og i ulike sektorer (samferdsel, næring, miljø m.m.).

Landbruk

Landbruk er en viktig næring i Nordland, som skaper arbeidsplasser og bosetting, opprettholder vårt unike kulturlandskap og bidrar til lokal mat. Nordland Arbeiderparti vil bidra å gi landbruket gode rammebetingelser som øker muligheten for å satse og utvikle både nye og etablerte landbruk. For å skape økt verdiskaping og økt produksjon i landbruksnæringen skal vi sikre tilgang på areal, trygge arbeidsforhold og god samferdsel.

Vi vil ha et landbruk som er bærekraftig og klimavennlig, og som sikrer god dyrevelferd, mattrygghet og sikker matforsyning.

Med de rette virkemidlene kan vi utnytte jorda i hele fylket best mulig over tid, produsere riktig mengde mat og dyrke potet, grønnsaker og bær der forholdene ligger best til rette for dette og utnytte arealene ellers til grasproduksjon.

Samfunnsoppdraget til jordbruket er å produsere nok og trygg mat på norske ressurser som bidrar til arbeid, god ernæring og helse.

Levende bygder og et åpent kulturlandskap gir også grunnlag for bosetting og turisme i alle deler av fylket.

Skogressursene i Nordland er betydelige, tilveksten er stor, og det må derfor kunne drives hogst i større skala i fylket. Skogproduksjonen i fylket kan økes og utnyttes bedre til lokal og regional verdiskaping. Nordland Arbeiderparti mener at behov for ytterligere vern av skog må vurderes nøye, da vårt fylke har høyere skogverndekning enn landet for øvrig.

NORDLAND ARBEIDERPARTI VIL:

- Sikre et jordbruk med variert bruksstruktur som er tilpasset også de mer marginale områdene i fylket
- Fortsatt legge til rette for møteplasser mellom landbruksnæringa, forvaltning og forskningsinstitusjoner i fylket

Vi trenger arbeidskraft!

Nordland har tilgang til grønn energi, naturressurser og gode muligheter for økt verdiskapning og utvikling av et bærekraftig næringsliv. Den viktigste ressursen og hovedmotoren for å oppnå dette er tilgang til arbeidskraft med riktig kompetanse. Da er det særlig bekymringsfullt at unge, og spesielt unge kvinner forlater landsdelen uten at vi klarer å tiltrekke oss tilstrekkelig med nye innflyttere med riktig kompetanse.

Andelen personer i arbeidsfør alder synker samtidig som den eldre befolkningen øker. Å sikre tilstrekkelig arbeidskraft med riktig kompetanse er derfor en av de største utfordringene for å oppnå økt verdiskapning. Vi har også en stor andel mennesker som står utenfor arbeidslivet. Dette gjelder også personer med funksjonsnedsettelse. Sammen med næringslivet og NAV vil vi arbeide for å få inkludert og kvalifisert flere til deltakelse. Det er ulike tiltak på nasjonalt og regionalt nivå som kan bidra til å øke attraktiviteten ved å bo og leve i Nord Norge. Fylkeskommunen skal være en aktiv pådriver for at dette utredes og gjennomføres, nasjonalt og regionalt.

NORDLAND ARBEIDERPARTI VIL:

- Sammen med de ulike stedene som opplever sterk vekst skal fylkeskommunen være et samspiller i arbeidet med rekruttering
- Arbeide for å få nye nasjonale virkemidler for å kunne rekruttere den arbeidskraft og kompetanse landsdelen trenger
- Sammen med næringsliv og kommuner bygge et godt omdømme som tiltrekker seg arbeidskraft fra andre landsdeler og utlandet
- Øke innsatsen mot ungt utenforskap og slik at flere har mulighet til å ha delta i verdiskapningen
- Et eget tilflyttingsprogram til industriarbeidsplassene i nord
- Lønnsomme, helårige arbeidsplasser i fiskerinæringen

Samferdsel

Samferdsel er viktig for bosetting, verdiskaping og trivsel i Nordland. I vårt fylke har vi folk og næringsliv i byer, tettsteder, på bygda, på øyer, ved skog, fjell og fjord.

Vi vil at alle nordlendinger skal ha de samme muligheter til å ta del i verden, uansett hvor vi velger å bosette oss eller drive og utvikle næring. Gode kommunikasjoner og infrastruktur er derfor en grunnleggende faktor som gjør dette mulig, og er avgjørende for vekst og utvikling i hele Nordland.

For Nordland Arbeiderparti er det viktig at folks daglige ferdsel i fylket er trygg og miljøvennlig. Utviklingen av et fremtidsrettet samferdselstilbud skal derfor hvile på disse prinsippene; bedre trafiksikkerhet, redusere klimautslipp og være næringsvennlig og næringsrettet.

Nordland er et verdiskapingsfylke. Vi må ha en transport som legger til rette for flere arbeidsplasser og mer verdiskaping i tilknytning til råvarene. Transport «fra kyst til marked» er en av våre viktigste satsingsområder. Havnene i fylket må være godt tilrettelagt for å styrke fiskenæringen og transporten langs kysten. Nord-Norges fylker står samlet om strategien «Fra kyst til marked». Høy verdiskaping og samfunnsutvikling i landsdelen er av nasjonal betydning. Dette krever et transportnettverk som er fremkommelig, trygt og tilpasset overgang til lavutslippssamfunnet.

Nordland har 25 % av Norges kystlinje. Fergene våre er helt avgjørende for *samfunns*- og næringsliv. Nordland Arbeiderparti vil fortsette å fase inn nye hurtigbåter, som både øker passasjerkomforten og reduserer utslipp.

Kollektivtilbudene er viktig både for innbyggere og for de som besøker fylket vårt. Et godt kollektivtilbud skal bidra til at folk kan i størst mulig grad bo, ta utdanning og jobbe der de ønsker i fylket. Det er et viktig miljøtiltak at flere benytter kollektivtilbudene.

Nordland Arbeiderparti vil fortsette sitt arbeid med å få etablert dobbeltspor på Ofotbanen. Det er et av Norges viktigste nordområdeprosjekter som også vil bidra til mer bærekraft ved å få gods over fra bil til bane.

For at Nordland skal bringes enda tettere sammen er kortbanenettet helt avgjørende. Da er god frekvens og prisnivå på rutenettet en nøkkel. Det er viktig for arbeidslivet, for pasientreiser og for våre

innbyggere.

Ruter inn mot Bodø som regionhovedstad skal prioriteres. Det vil også være viktig å ha flere ruter til Trondheim for Helgeland, og til Tromsø for den nordlige delen av fylke.

NORDLAND ARBEIDERPARTI VIL:

- Bedre trafiksikkerhet i hele Nordland
- Legge til rette for myke trafikanter som syklende og gående ved utbygging av sykkelveier, der trafikkfarlige skoleveier prioriteres.
- Styrke samarbeidet mellom Nordland fylkeskommune og kommunene i prosjektet Trafikksikker kommune
- Sikre god digital infrastruktur i hele fylket gjennom bredbåndsutbygging
- Sikre god samferdsel og gjennomgående korrespondanse
- En oppgradert E6 og E10
- Universell utforming i alle anbud
- Flere hurtigladere i Nordland
- Gjøre samferdselen i Nordland til et enda bedre reiselivsprodukt
- Døgnåpen Bjørnfjell tollstasjon

Kollektivtransport

Klima- og miljøhensyn og trafikk tetthet i de største byene i fylket gjør at flere må og vil reise kollektivt framover.

- Øke kollektivandel i regionssentrene
- Legge til rette for fleksible kollektivløsninger på steder der det ikke går regelmessig kollektiv transport
- Legge til rette for at kollektivtrafikk kan erstatte personbiler i større grad
- Legge til rette for null- og lavutslippsløsninger innenfor busstransport
- Forbedre samarbeid med nabofylkene for å sikre gode rutetilbud på tvers av fylkesgrensene

Fylkesveger

- Få gul midtstripe på større andel av våre fylkesveger
- Utbedre våre tunneler iht. tunnelsikkerhetsforskriften
- Arbeide for å redusere rasfaren langs veiene i Nordland
- Fortsette satsingen Fra kyst til marked
- Bedre trafiksikkerhet skal være fokus i all planlegging
- Forsere arbeidet med å ta inn større andel av vedlikeholdsetterslep
- Jobbe for statlig medfinansiering av større fylkeskommunale veiprosjekter som bidrar til jobb- og verdiskaping
- Utrede
 - Fastlandsforbindelse til Herøy/Dønna
 - Bruforbindelse mellom Brasøy og Tenna, finansiert av fergeavløsningsmidler
- Starte arbeidet med utbedring av:
 - fv. 17 Ørnes-Glomfjord
 - fv. 76 Tosenvegen
 - fv. 82 Sortland - Risøyhamn
 - fv. 810 Bustneslia
- Følge opp store statlige vegprosjekter i nasjonal transportplan, NTP.
 - Helhetlig og samlet utbygging av E6 Fauske-Bognes.
 - E6 Sørelva – Borkamo.
 - E6 i tunnel gjennom Narvik sentrum, med tilstøtende tiltak.
 - Utbedring og innkorting av E10 Å-Fiskebøl.
 - Rv. 80/E6 Bodø – Fauske – Prosjekt «Fra bru til bru».
 - Sikre fullføring av hele Hålogalandsveien E10/RV85/RV83

Bane og fly

- Nordlands flyplasser skal være base for elektriske fly
- Oppgradering av Nordlandsbanen, herunder nye energikilder
- Jobbe for mer gods på Nordlandsbanen
- Dobbeltspor på Ofotbanen
- Etablere tog mellom Trofors og Mo i Rana for *Helgelandspendlerne*
- Arbeide med å realisere ny og større flyplass i Lofoten

- Støtte arbeidet med en konseptutvalgsutredning med mål om å realisere utbygging av Nord-Norgebanen. Konseptutvalgsutredningen skal ferdigstilles og behandles ved neste rullering av Nasjonal transportplan.

Sjøtransport

- Utvikle fremtidens hurtigbåt
- Styrke utbedring av havner og farleder
 - Farledsutbedring av Brønnøyleiden
 - Innseiling og mudring i Mo i Rana
 - Farledsutbedring av Risøyrenna
- At fergene på fylkesvei 17 blir et pilotprosjekt for bærekraft
- Økt fokus på transport «fra Kyst til marked»
- Jobbe *for å* redusere billettpriser på hurtigbåter til øyer og andre samfunn uten veiforbindelse til fastlandet.

De statlige fiskerhavnprosjekter i Andøy, Værøy og Røst som er prioritert i gjeldende NTP 2018-2029 må gjennomføres i NTP 2022- 2033 og finansieres av staten. Tilsvarende må også gjelde for Ballstad fiskerihavn.

Helse

Et velfungerende helsetilbud er viktig for *innbyggerne våre*. Målet er et samfunn som fremmer god helse for alle, forebygger sykdom, utjevner sosiale forskjeller og gir alle barn og unge en god start i livet.

Nordland skal være et foregangsfylke i folkehelsearbeid. Helse skapes der folk bor og lever, og gjennom tverrfaglig folkehelsearbeid, forebygging og tilrettelegging skal vi gi enda flere nordlendinger et godt liv. Det kan også være med på å ta igjen de økende helseforskjellene som vi ser i Norge i dag.

Vi blir stadig flere eldre i Nordland. Å legge til rette for lange, gode liv blir en av de viktigste oppgavene for fellesskapet de neste tiårene. Det handler om boformer, hverdagsliv, livsglede og et aldersvennlig samfunn der eldre får ta i bruk egne ressurser.

Nordland Arbeiderparti vil ha et sterkt offentlig helsevesen. Det sikrer likebehandling og et likeverdig helsetilbud i hele Nordland. Derfor må økonomien til de offentlige sykehusene styrkes.

Ny teknologi og digitalisering skal bedre pasientbehandlingen. Sykehusene i Helse Nord skal ligge i front når det gjelder å ta i bruk nye løsninger, nye behandlinger og ny teknologi. Dette er også viktig for å få ned reisebelastningen til pasienter og pårørende. I spesialisthelsetjenesten er det viktig med desentraliserte løsninger der det er mulig.

Kort responstid ved ulykker og akutt behov for helsehjelp er viktig for å trygge befolkningen i alle deler av fylket og vi ønsker en solid dekning av ambulanse og redningshelikoptre i Nordland.

Et Nordland i vekst trenger flere fastleger. Flere av våre kommuner har slitt med å rekruttere nok leger. Det er viktig med en gjennomgang av fastlegeordningens økonomi og organisasjonsform.

God psykisk helse er viktig hele livet. Vi har ansvaret for elevene som går på våre videregående skoler. Psykiske helseplager er en økende utfordring blant ungdom. Det er grunnen til at vi vil ha psykisk helsepersonell tilgjengelig på skolen hver dag, på alle skoler.

For Nordland Arbeiderparti er heltidsstillinger i helsesektoren en fanesak. Vi vil derfor arbeide for å få en bedre heltidskultur ved sykehusene i Nordland.

Tannhelse henger nøye sammen med folkehelse og er en viktig offentlig oppgave. Det må legges til rette for god kontakt mellom tannlegene og resten av helsetjenesten. Tannhelsetjenesten kaller inn alle barn mellom 3 og 18 år til jevnlig kontroll. Vi ønsker å sikre på en bedre måte at de som har rett til gratis offentlig tannhelse, får et riktig og godt tilbud. Vi vil også innføre gratis tannhelsebehandling til personer i alderen 19 til 21 år og halv pris på tannhelsebehandling for personer i alderen 22 til 26 år.

Tannlidelser er, i likhet med øvrige helseproblemer, sosialt skjevt fordelt. Alle i Nordland skal ha tilgang til god tannbehandling og derfor må vi sikre rekruttering av fagfolk. Nordland Arbeiderparti vil prioritere forebyggende arbeid og moderne tannklinikker som er universelt utformet.

NORDLAND ARBEIDERPARTI VIL:

- Et sterkt offentlig helsevesen
- Gjennomgå fastlegeordningen for å sikre god dekning i Nordland
- Mer samarbeid med kommunene for å styrke det psykiske helsearbeidet
- Øke kompetansen innen psykisk helse hos alle som arbeider i oppvekstsektoren
- Etablere et systematisk arbeid mot selvmord, blant annet gjennom egen handlingsplan og samarbeid med interesse- og brukerorganisasjoner
- Utvikle en heltidskultur, tilby flere praksisplasser og øke antall lærlinger for å styrke rekrutteringen av framtidens helse- og omsorgsarbeidere
- Gjøre helsetilbudet til barn og unge mer tilgjengelig ved å styrke helsestasjonene og skolehelsetjenesten, herunder få på plass forpliktende avtaler mellom fylke og kommune
- Styrke tilbudet innen psykisk helse og rus, med et særskilt fokus på å bygge opp lavterskeltilbud uten krav om henvisning
- Bidra til aldersvennlige samfunn og god psykisk helse for eldre gjennom flere kulturelle, sosiale og fysiske aktiviteter og møteplasser for eldre i samarbeid med frivilligheten
- Å styrke den forebyggende tannhelse
- At tannhelsen for barn og unge i aldersgruppen skal være blant de tre beste i Norge
- Moderne og universelt utformede tannklinikker i Nordland

- Ta i bruk IKT løsninger for å ta ned reisebelastningen for pasienter som trenger konsultasjoner som kan tas via telefon/videolink.
- Sikre på en bedre måte at de som har rett til gratis offentlig tannhelse, får et riktig og godt tilbud
- Innføre gratis tannhelsebehandling til personer i alderen 19 til 21 år
- Innføre halv pris på tannhelsebehandling for personer i alderen 22 til 26
- Etablere tilbud for kjeveortopedi i Lofoten

Nordland i Sápmi/Sábme/Saepmie

Vi vil sikre gode rammevilkår for samiske språk, kultur, næringsliv og samfunnsliv. Den samiske befolkningen skal ha reell mulighet til å lære samisk, bruke det i hverdagen og kunne overlevere det til neste generasjon.

Språket er nøkkelen til å bevare og utvikle kultur. I Nordland har vi tre samiske språkgrupper; Nord-, lule- og sørsamisk. *I tillegg har vi pite- og umesamiske områder.* Alle samiske språk er klassifisert som truede språk og særlig gjelder dette sør- og lulesamisk språk. Arbeidet med å holde disse i bruk er nødvendig for å bevare og utvikle samisk kultur.

Hele det lulesamiske språkområdet ligger i Nordland og vi har forvaltningsansvaret for språket. For Nordland Arbeiderparti er det viktig å styrke arbeidet med det lulesamiske språket, i tillegg til de to andre samiske språkene. Det er derfor viktig å legge til rette for at miljøer som Árran lulesamisk senter, Várdobáiki samisk senter, Áarjelhsaemien Teatere og Sørsamisk språksenter kan utvikles videre.

Ved å tilby kurs i samisk språk og kultur til lærere og barnehagelærere vil språket og kulturen kunne bli en naturlig del av hverdagen til barnehagebarn og elever i Nordland, også de uten samisk bakgrunn.

Som i den norske befolkningen for øvrig, bor en stadig større andel av samene i byer. Satsing på samisk språk, og synliggjøring av samisk kultur, skal reflektere det. Det er også viktig å satse på IKT løsninger som kan tas i bruk for å sikre at språkopplæring også er tilgjengelig for samer som er bosatt utenfor de større byene i Nordland.

Kunnskap om samisk kultur og språk vil være et gode for alle innbyggere i Nordland og tilgjengeliggjøring av dette vil sørge for at den samiske kulturen holdes levende også i fremtiden.

Nordland Arbeiderparti vil jobbe for å sikre gode rammevilkår for de tradisjonelle samiske næringene.

Sametinget er en viktig samarbeidspartner i flere viktige utviklingsspørsmål i Nordland. Dette samarbeidet skal vi videreutvikle.

NORDLAND ARBEIDERPARTI VIL:

- Styrke samiske språk
- Styrke samarbeidet med Sametinget på sør-, nord- og lulesamisk språk
- Styrke synligheten av samisk kultur og språk ved å skilte på samisk ved de videregående skolene i Nordland
- IT tjenester og apper som driftes av fylkeskommunen skal også være tilgjengelig på samisk
- Fokus på folkehelse og psykisk helse blant den samiske befolkningen. Kunnskap om samisk kultur og språk vil være særlig nyttig for ansatte i hjelpeapparatet
- Øke tilretteleggingen for elever som har samiskundervisning i videregående skole slik at undervisningen blir en naturlig del av skolehverdagen. Det skal også informeres godt om muligheten for å få undervisning i samisk
- Tilby samisk som valgfag på lik linje med andre fremmedspråk, også til elever uten samisk bakgrunn
- Tilby kurs om samisk kultur og språk til lærere og barnehagelærere
- Knut Hamsun videregående skole som et pilotprosjekt gis status som ressursskole for lulesamisk språk og kultur

Trygghet i Nordland

24.februar 2022 vil bli stående som en dag som forandrer europeisk sikkerhetspolitikk. Det er rett og slett et før og ett etter Russlands invasjon. Angrepet på Ukraina representerer starten på en ny tid i Europa, og en varig endring av våre sikkerhetspolitiske omgivelser. Dette påvirker ikke minst utviklingen i de norske nordområdene.

Nordområdene er Norges viktigste strategiske interesseområde. Norge har ansvar for store strategiske isfrie havområder med enorme naturressurser. Forvaltningen av disse ressursene er kanskje den viktigste oppgaven vi har fremover med økende klimautfordringer, endrede geopolitiske utfordringer og endret befolkningsutvikling. Og midt i dette bildet ligger nordområdefylket Nordland.

Trygghet og sikkerhet i nord er uløselig knyttet til medlemskap i NATO og tilstedeværelse av ikke bare militære kapasiteter, men også lederskap. En styrking av kystvakta og flytting av flere militære ledelselementer til nord vil være et godt strategisk grep og Nordland Arbeiderparti mener at en samlokalisering med Forsvarets operative hovedkvarter (FOH) på Reitan vil gi økt samhandling og mer effektiv kriseledelse.

Det blir viktigere for Norge å være kontinuerlig tilstede med relevante militære kapasiteter i nord for å verne om norske interesser og sikkerhet.

Norges strategiske posisjon i nord med ansvar for Schengens yttergrense og grense mot Russland gir oss noen særskilte muligheter og utfordringer. En sentral del av norsk sikkerhetspolitikk har helt siden andre verdenskrig vært å ha sterk tilstedeværelse i nord. Det er svært viktig at allierte både er til stede og deltar på øvelser, men samtidig må det norske forsvaret må være de som har situasjonsforståelse og den brede kunnskapen om utviklingen i nordområdene.

Nordland er en base for innovasjon og teknologi. Dette må utvikles videre og Nordland Arbeiderparti vil derfor jobbe for en etablering av et nasjonalt kompetansesenter for droner i nord. For Nordland Arbeiderparti er en permanent etablering av Forsvarets forskningsinstitutt (FFI) i nord viktig for å sikre videre innovasjon og kompetanseutvikling i nord, for nord.

En styrking av Forsvaret gjennom økte bevilgninger til både utstyr og personell er viktig for å sikre

Norges posisjon i en verden i endring.

Et annet viktig element i er at fokuset rundt Andøy som en sivil og militær teknologibase. Andøya tiltrekker seg et betydelig alliert fotavtrykk ved at allierte prioriterer innovasjons- og testaktiviteter innenfor en rekke type teknologier på Andøya. Dette gjelder blant annet innenfor områder som romteknologi og ubemannede systemer.

Et annet element som vil ha sterkt fokus i arbeidet med forsvarspolitikken er økt tilstedeværelse av alle forsvarsgrener i nord. Ikke minst bør det flyttes flere ledelselementer til nord. Regjeringen presiserer nettopp at den nye sikkerhetspolitiske utviklingen betyr at behovet for relevant tilstedeværelse, troverdig avskrekking og stabiliserende tiltak i nord øker, også i fredstid. Forsvarssjefen sa det samme ved inngangen til koronapandemien. Det er viktig at det norske forsvaret er likt organisert i krise og i fredstid.

Et tredje element i arbeidet med forsvarspolitikken er at alle utdanningsinstitusjoner innen Forsvaret er lokalisert *fra* Trondheim og sørover. Det er et paradoks at til tross for at nordområdene er så sentralt i det norske sikkerhets- og forsvarspolitiske forståelsen er det ikke mulig å ta forsvarsutdanning i nord.

Nordland Arbeiderparti vil arbeide for mer ledelse, innovasjon og utdanning i nord og legge til rette for styrkeproduksjon.

Synlighet og lokal tilstedeværelse er viktig for å opprettholde tilliten til politiet i hele Nordland. Ett viktig grep for å lykkes med dette er etableringen av Samvirkesenter Nord- Samvirke for samfunnssikkerhet- og beredskapstjenester i Bodø. Dette skal både bli et nasjonalt kompetansesenter, men også et samvirkesenter som styrker politiet i hele Nordland.

Trygge lokalsamfunn i distriktene trenger løsninger som ivaretar beredskap og akutt hjelp når vi trenger det. Responstiden må være kort og ha god kvalitet på tjenestene. I styrkingen av den lokale beredskapen må ressurser fra kommunal beredskap, Heimevernet/Sivilforsvaret, Røde Kors, Norsk Folkehjelp og andre frivillige organisasjoner ses i sammenheng.

NORDLAND ARBEIDERPARTI VIL:

- Sikre Andøya som base for alliert mottak
- Jobbe for rekruttskole på Drevjamoen
- Utvikle Andøya som innovasjon- og teknologibase inne romfart og droner
- Jobbe for å flytte flere av forswarets ledelse til nord
- Styrke Forsvarets operative hovedkvarter
- Arbeide for at mer av Forsvarets utdanningsinstitusjoner ligger i nord
- Styrke Kystvakten på Sortland
- Styrke Evenes som luftforsvarets hovedbase i Nord-Norge og senter for maritim overvåkning og kontroll i nord
- Styrke Bjerkvik og bygge opp om Arena Nord
- Et sterkere Heimevern i nord
- Videreutvikle Bodø som beredskapshovedstad i nord
- Følge opp politireformen og se til at beredskap og tilstedeværelse er i henhold til intensjon i reformen
- Videreutvikle Samvirkesenter Nord- Samvirke for samfunnssikkerhet- og beredskapstjenester
- Styrke beredskapen i distriktene
- Gjøre elever i skolen oppdatert på beredskapsplanene i ulike situasjoner
- Jobbe for å styrke de viktige kompetansemiljøene innenfor sikkerhet og beredskap, og det sivil-militære samarbeidet
- Jobbe for et nasjonalt innovasjonssenter for sikkerhet og beredskap ved Nord universitet
- Arbeide for at en større del av vedlikehold på Forsvarets materiell skal gjøres i nord

Internasjonale Nordland og Nordområdene

Verden blir stadig mindre. Nordlands strategiske og geopolitiske plassering i tillegg til rikdom av naturressurser gjør regionen til en attraktiv region for flere aktører.

Nordland har lang tradisjon for samarbeid over landegrensene. Etter Russlands invasjon av Ukraina har samarbeidet der naturlig nok *blitt* satt på vent. Men utviklingen av nordområdene er viktig både for Norge og for Nordland og vi vil styrke samarbeidet med *Sverige* og Finland.

Det er positivt at den Arbeiderpartiledede regjeringen er tydelig på at “Den nye nordområdepolitikken har som mål å snu den negative befolkningsutviklingen, utnytte de lokale verdiene til å skape vekst, gjøre nordområdene til sentrum for grønn omstilling”.

Nordland fylkeskommune eier i samarbeid med Troms og Finnmark Nord-Norges Europakontor i Brussel. Dette samarbeidet fungerer meget godt og for Nordland Arbeiderparti er det viktigere at både nordområdepolitikken, den brede regionalpolitikken og næringspolitikken som utvikles i EU følges tett.

Nordland er eksportfylket fremfor noen og samarbeid over landegrensene samt en velfungerende infrastruktur er viktig for å få fraktet gods til viktige handelspartnere.

Idrett og kultur er viktige arenaer for internasjonalt samarbeid og forståelse og respekt over landegrensene. Bodø2024 og Alpin-VM i Narvik i 2029 er eksempler på arrangementer som vil skape ringvirkninger i hele regionen. Det vil Nordland Arbeiderparti legge til rette for.

NORDLAND ARBEIDERPARTI VIL:

- Jobbe for å få best mulig utbytte i hele fylket av Bodøs status som Kulturhovedstad i 2024
- Jobbe for VM i Alpint i Narvik 2029
- Videreutvikle Nord-Norges Europakontoret i Brussel

**Nordland
Arbeiderparti**